

CİLT 13, SAYI: 11, KASIM 1985

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) KASIM 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı Ş.Şahap Kocatopçu

Yazı İşleri Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9

Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TUSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları

ve Basım İşleri A.Ş.

Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

Sermaye Piyasasında Sorunlar Ve Öneriler	4
1985 Yılı Ortalarında Ekonomik Durum	8
Dış Kredi Kullanımında Fon Kesintisi % 3	16
AET İçi İşgücü Dolaşımı	19
Türkiye'de Fındık Üretimi	22
Japon İşyerlerinde Yönetim Stili Değişiyor	27
Kore'ye Japon Teknoloji Transferinde Sorunlar	30

Sermaye Piyasasında Sorunlar Ve Öneriler.....

Bir ülkenin mali aracı kuruluşlarının geliştirilmesi ve küçük tasarrufların büyük sanayi yatırımlarına transformasyonu konularında resmi makamların batıdaki gelişmeleri dikkatle izlemeleri ve aynı araçları bizde de geliştirmeye çalışmaları normal görünmekle beraber, kültürel niteliklerimizi nazara almadan yapılacak kopyaların başarısız olacağını da unutmamak lazımdır. Örneğin; batıdaki yatırım ortakları modeli yasal çalışmalara ve özel gayretlere rağmen hala mali sistemimizdeki yerini alamamıştır. Buna karşılık, kısa vadeli fonlarla çalışan bankerlik müessesesi ya-

saklara rağmen süratle gelişmiş ancak, ortaya çıkan kriz birçok tasarrufları alıp götürmüştür.

Bazı grupların faiz gelirini meşru saymadığı bir ülkede bu grupların tasarruflarını çekmek üzere yeni kurumlar yaratılması şüphesiz başarılı bir deneyimdir. Bu deneyimler tasarrufçuların eğilimlerini saptayacak araştırmalar yardımıyla daha fazla arttırılabilir. Sadece ticari bankacılığın gelişmesi ile yetinen bir ülke sanayinin orta ve uzun vadeli finansmanını sağlayamayacağından geri kalmaya mahkumdur. Çünkü ticari bankalar, özellikle enflasyonist koşullarda topladıkları fonları orta ve uzun vadeli kredi şeklinde plase edemezler. Kaynak yapısı büyük ölçüde kısa vadeli fonlardan oluştuğundan yine kısa vadeli plasmanları tercih edeceklerdir. Ayrıca, sık sık fiyat dalgalanmaları ile karşılaşan menkul değer borsalarında, ticaret bankalarının kaynaklarını bu işe tahsis ederek aktif bir rol almaları da beklenmemelidir. Bu nedenle, sermaye piyasasında etkin bir rol oynayacak yeni aracı kurumlara ihtiyaç vardır.

Sermaye piyasasının geliştirilmesiyle ilgili önlemler bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Dolayısıyla konu, çok yönlü olup finansal yapıda ve mevzuatta birçok radikal değişiklikler yapılmasını da gerekli kılmaktadır.

Sermaye piyasasının geliştirilmesi konusunda alınması gerekli önlemleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

-Sermaye piyasasının ekonomik gelişmeye katkıda bulunacak bir yapıya kavuşabilmesi için enflasyon hızı düşürülmeli ve uygulanan faiz politikaları yeniden gözden geçirilmelidir.

-Sermaye piyasasının gelişmesinde temel faktörlerden biri olan güven verici bir ortam yaratılmalı ve işletmelere kesinlikle şeffaflık kazandırılmalıdır.

-Piyasanın gelişmesini engelleyecek aşırı bürokratik düzenlemelerden kaçınılmalıdır.

-Sermaye piyasasında, kamu kuruluşlarına ve bankalara tanınan ayrıcalıklar gereksizdir. Kaldırılması piyasanın gelişmesini hızlandıracaktır.

-Aracı kuruluş marjları piyasa mekanizması ile belirlenmelidir.

-Sermaye piyasasında şirketlerin halka açılması daha çok teşvik edilmelidir.

-Gerek para piyasasında, gerek sermaye piyasasında, yatırımcıların risk ve kârlılık tercihlerine göre yatırım yapabilecekleri yeni finansal araç türleri geliştirilmelidir.

-Menkul değer sirkülasyonunu arttırıcı vergi teşvikleri getirilmelidir.

-Kurumsal tasarruflar piyasaya kanalize edilmelidir.

-Sermaye piyasasında yardımcı kuruluşlar olarak faaliyette bulunacak yatırım ortaklıkları, yatırım fonları vs. gibi yardımcı tasarruf kurumlarının kurulması teşvik edilmelidir.

-Tasarruf ve Yatırım Bankalarının kurulması serbest bırakılmalıdır.

-Özel sektör yatırımlarının teşviki amacıyla yönetimi kamuda olmak üzere yatırım bankaları kurulmalıdır.

-Halkın finansal varlıklara ilgisini çekebilmek için basın yayın organları aracılığıyla eğitim faaliyetlerine başlanmalıdır.

1985 Yılı Ortalarında Ekonomik Durum.....

DİE tarafından altı aylık verilere dayanılarak yapılan ilk tahmine göre GSMH'nın 1985 yılında yüzde 3.9 oranında büyümesi beklenmektedir. Tarım sektöründe geçen seneki yüzde 3.7'lik gelişme hızına karşılık bu sene yüzde 2.6 oranında bir büyüme beklenmektedir. Sanayi sektörünün kamu kesiminde dokuma ve giyim eşyası, ağaç ve kimya sanayiinde üretim düşmesi, diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı olduğu belirlenmiştir. Özel kesimde ise gıda, içki ve ağaç sanayiinde üretim düşüşü, buna karşılık, diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı tespit edilmiştir. Ancak sanayi sektörünün büyüme hızı da tarım sektöründe olduğu gibi yavaşlayarak geçen sene yüzde 8.8'den yüzde 4.5'e inmiştir.

GSMH'nın ilk tahmini yüzde 5.5 olarak programlanan büyüme hızının oldukça altındadır. Milli gelir metodunun yol açtığı bir eksik değerlendirme olmaması halinde büyüme hızındaki düşüşün devam etmesi gelecek için endişe verici bir gelişmedir.

Teşvik belgelerinin toplam yatırım tutarı 1984 yılının Ocak-Ağustos döneminde 649.6 milyar TL.sı iken bu sene 2.384.2 milyar TL. sına yükselmiştir. Ancak, yatırım tutarının hemen hemen yarısını bu sene çok önemli bir artış gösteren enerji sektöründeki projeler teşkil etmektedir. Bu dönemde geçen senenin eşdönemine göre madencilik sektörü haricinde tüm sektörlerle yapılan yatırımlar artmıştır.

Diğer önemli bir gelişme, teşvik belgesi alan yatırımlardan alınan beş yıllık ihracat taahhütlerinde bu sene dramatik bir düşüş olmasıdır. Yatırımlarda ihracat taahhüt oranlarının indirilmesi sonucunda, 1984 yılının Ocak-Ağustos döneminde 2 milyar 338 milyon dolara ulaşan ihracat taahhütleri bu senenin eş döneminde 170 milyon dolara inmiştir.

İnşaatlarda metrekare maliyetler 1985 yılının ilk yarısında yükselmeye devam etmiştir. Ocak-Haziran döneminde inşaat ruhsatnamelerine göre birim maliyet geçen senenin aynı dönemine oranla yüzde 51.7 artarak 38.141 TL. olmuştur. İnşaat ruhsatnamelerinin sayısında yüzde 7.0 ve inşaat alanlarında da yüzde 21.0 oranında bir artış vardır. Diğer yandan toplu konut

fonunda biriken fonların bu sektöre kanalizasyon edilmesinin neticesinde önümüzdeki senelerde daha fazla canlılık beklenebilir.

1985 yılının ilk yedi ayında vergi gelirleri 1 trilyon 982 milyar TL. sına ulaşmıştır. Bu miktar geçen yılın eş dönemindeki 1 trilyon 292 milyar TL. lık vergi gelirinden yüzde 53.3 oranında fazla bulunmaktadır. Vergi gelirlerinde KDV uygulamasına geçilmesinin etkisiyle özellikle dış ticaretten alınan vergilerden kaynaklanan bu artış son yılların en başarılı vergi tahsilatıdır.

Öte yandan aynı dönemde bütçe gelirlerinin 2 trilyon 796 milyar lira olarak gerçekleşmesi ve harcamaların 3 trilyon 42 milyar liraya yükselmesi ile bütçe açığı 246 milyar 629 milyon liraya çıkmıştır.

Resmi olmayan bilgilere göre 1986 mali yılı bütçesi 8 trilyon liralık bir harcama öngörmektedir. 1985 bütçesinin 5 trilyon 750 milyar liraya ulaşacağı tahmin edilen harcamalara göre 1986 bütçesi yüzde 39 oranında bir artış gösterecektir. Diğer yandan 3 trilyon 570 milyar liraya ulaşacağı tahmin edilen vergi gelirlerinin 1986 yılında yüzde 53 artarak 5.5 trilyon liraya

ulaşması öngörülmektedir. Bu durumda vergi gelirleriyle bütçe harcamalarının 1985 yılında yüzde 63'ü karşılanabilmişken, 1986 yılında bu oran yüzde 69'a çıkmış olacaktır.

İSO'ca hazırlanan imalat sanayii anket sonuçlarına göre 1985 yılının ikinci üç ayında 1984'ün ikinci üç ayına göre üretim sabit fiyatlarla yüzde 3.8 artmıştır. 1981 yılından beri ilk kez üretim bu kadar düşük artış kaydetmiştir. 1985'in ilk altı ayında 1984'ün ilk altı ayına göre imalat sanayiiinde üretimin reel olarak artışı yüzde 4.2 olmuştur.

Buna karşılık, 1985 yılının ikinci üç ayında işyerleri ortalama yüzde 72.9 kapasite ile çalışmışlardır. Yılın ilk üç ayında ise bu oran yüzde 72.8 idi. 1985 yılının ilk ve ikinci üç aylarında tartılı kapasite kullanım oranında 1984 yılının sonuçlarına göre ufak bir artış vardır.

1985 yılının ikinci üç ayında işyerlerinin tam kapasiteyi kullanamama nedenlerinin başında yine talepteki yetersizlik gelmektedir. Bunu malî sorunlar takip etmektedir.

1985 yılının Haziran ayında açık işsiz sayısı geçen senenin aynı ayına göre yüzde

24.8 artarak 941.055 kişi olmuştur. Buna karşılık, kuruma başvuranların sayısı, 6nemli 6lç6de azalmıştır. Bu durum, kurumun dışarı işçi g6ndermede etkinliğini korumasına karşılık, yurt içinde ise yerleştirme fonksiyonunu yitirmekte olduğunu g6stermektedir.

B6t6n parasal g6stergelerin 1985'de geçen yıla oranla daha y6ksek seyrettiği g6zlenmektedir. Emisyon geçen yılın ilk sekiz aylık d6neminde y6zde 24.5 artarken, bu yılın eş d6neminde y6zde 59'luk bir genişleme kaydetmiştir. Parasal taban da, dış borç 6demeleri nedeniyle net dış varlıklardaki azalmaya karşılık, 6zellikle Merkez Bankası aktiflerindeki genişleme sebebiyle net iç varlıklardaki artış neticesi geçen yıla oranla daha y6ksek bir hızda artmaktadır.

B6tçe finansmanında karşılaşılan g6çl6kler, Merkez Bankası kamu kredilerinin hemen tamamının Hazineye kısa vadeli avanslar biçiminde kullanılmasına yol açmaktadır. Kamuya açılan kredilerin Merkez Bankası toplam kredilerin 3/4'6n6 teşkil etmesi, bunun da hemen tamamının b6tçe finansmanında kullanılması, Merkez Bankası kaynaklarının b6t6n b6l6m6n6n

bütçenin finansmanında kullanıldığını göstermektedir.

Vadesiz mevduatta geçen yıl gözlenen mutlak azalmaya karşın, bu yıl ilk sekiz ayda yüzde 26.6'lık bir artış olmuştur; vadeli mevduat artış hızında ise, geçen yıla göre yavaşlama gözlenmektedir. Mevduatın krediye dönüşünde geçen yılki yavaşlama bu yıl da devam etmektedir.

İTO'nun istatistiklerine göre İstanbul geçinme İndeksi yılın ilk on aylık dönemi itibariyle yüzde 41.2'e, son 12 aylık dönem itibariyle yüzde 45.7'e ulaşmıştır. Geçen sene aynı oranlar yüzde 38.1 ve yüzde 46.0 olmuştu. Halen enflasyon oranı geçen seneki yüksek seyrini devam ettirmektedir.

1985 yılının ilk dokuz ayında 5.728.9 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir. İhracatımızın geçen yılın eşdönemine göre yüzde 13.0'lük artış kaydedilmiştir. Bu yılın ilk sekiz aylık döneminde gerçekleşen ithalat ise 7.891.8 milyon dolar tutarındadır. İthalatın geçen yılın ilk dokuz aylık dönemine oranla gösterdiği artış yüzde 5.3 oranındadır. 1985 yılının Ocak-Eylül dönemine ait gerçekleşen dış ticaret

açığı geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 10.7 azalarak 2.162.9 milyon dolara ulaşmıştır. Geçen yılın ilk dokuz aylık döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 67.7 iken, bu yılın aynı döneminde bu oran yüzde 72.6'ya yükselmiştir.

Yılın ilk yarısında cari işlemler açığı 375 milyon dolar olmuştur. Geçen yılın aynı dönemindeki 698 milyon dolarlık açığa göre, cari işlemler dengesi açığında yüzde 46 oranında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalmada yüzde 331.3 oranında artış gösteren net turizm gelirleri ve yüzde 22.6 oranında artış gösteren işçi dövizi gelirleri etkili olmuştur.

1985'in ilk yarısındaki eğilimler ışığında TÜSİAD 1985 için ikinci bir tahmin yapmış bulunmaktadır. Tarımsal üretimin hava şartlarının etkisiyle de geçen yıla oranla daha düşük bir oranda artacağı görülmektedir.

Buna göre, tarımdaki yüzde 2.6'lık büyümeye karşın, imalatta yüzde 5.5-6.0, inşaatta yüzde 4.0-4.5, hizmetlerde yüzde 4.2-4.5 büyümeye beklenmekte olup, GSMH artışı yüzde 4.5 civarında tahmin edilmektedir.

Enflasyon hızının ise 35-40 civarında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

İhracatta teşviklerin bir müddet daha devamı neticesi başlangıçta tahmin edilen 7.3 milyarlık seviyenin aşılacağı ve 7.6 milyar civarında gerçekleşeceği ithalatın ise 10.5-11.0 milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Durum özetlenirse, TÜSİAD'ın ilk altı aylık ekonomik raporunda işaret edilen ekonomik sorunların çoğunun bugün de güncelliğini koruduğu görülmektedir.

Dış Kredi Kullanımında Fon Kesintisi % 3

Merkez Bankası dış kredi kullanımında "Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu" nun uygulama esaslarını 13.9.1985 tarihli tebliği ile belirlenmiş bulunmaktadır.

Buna göre; kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesinti;

1) Bankaların döviz üzerinden ikraz anlaşması yaparak kendi kaynaklarından kullandırdıkları kredilerde,

a) Kredi TL olarak kullandırıldığı takdirde döviz alım belgesinin düzenlendiği tarihteki,

b) Döviz olarak kullandırıldığı takdirde tahsis tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kurları ile bulunacak TL. karşılığının yüzde 3'ü oranında olacaktır.

Benzer şekilde;

-Kabul kredili işlemlerde poliçe tutarı üzerinden poliçelerin kabul edildiği tarihteki,

-Prefinansman kredilerinde kredinin tutarı üzerinden döviz alım belgesinin düzenleme tarihindeki,

-Mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalat bedellerinin ödemelerinde ithalat tutarı üzerinden ithal müsaadesinin verildiği tarihteki, Merkez Bankası alış kuru esas alınarak bulunacak TL karşılığının yüzde 3'ü Destekleme Fonuna kesinti yapılacaktır.

Buna mukabil; Destekleme Fonuna kesinti kapsamına alınmayan krediler arasında

-Vadelerine bakılmaksızın bankaların borçlu sıfatıyla temin edecekleri krediler,

-İhracatçı sermaye şirketlerinin yurt dışından sağlayacağı krediler,

-Teşvik belgeleri çerçevesinde dış kredi almaları öngörülmüş kişilerin sağlayacakları döviz kredileri,

-Teşvik belgeleri kapsamındaki ihracat taahhüdü ile ilgili döviz kredileri ve yurt dışındaki işlerle ilgili olarak alınacak döviz kredileri,

-Yurt dışındaki işlerle ilgili olarak alınacak döviz kredileri,

-Yukarıda zikredilen krediler dışında kalan ve vadeleri iki yıl ve daha uzun olan döviz kredileri bulunmaktadır.

Döviz kredileri kullandıran veya aracılık eden bankalara kesinti tutarlarının fon ke-

sintisi hesaplamasında nazara alınan tarihi izleyen, ay sonuna kadar kaynak kullanımını destekleme fonuna yatırılması gerekmektedir. Fon kesintileri zamanında ve tüm olarak yatırılmazsa Merkez Bankasınca bankalardan eksik kısım üzerinden tamamlanıncaya kadar fon lehine yıllık en çok yüzde 66 faiz alınacaktır.

Kredi kullananın, ihracatın gerçekleştirildiğini gösteren belgeleri aracı bankaya ibraz etmesi ve bankaca ibraz edilen belgelerin incelenmesi sonucu ihracatın gerçekleşme durumunun, Merkez Bankasına bildirilerek iade talebinde bulunulması halinde daha önceden yapılan kesintiler kredi süresi içinde gerçekleştirildiği bildirilen ihraç tutarı esas alınmak suretiyle, bu tutarın gümrük çıkış beyannamesi tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden bulunacak TL karşılığının yüzde 3'ü banka kanalıyla kredi kullananlara ödenecektir. Fon kesintilerinin iadesinde, gerçekleştirilen ihracatın, döviz cinsinden tutarının kullandırılan döviz kredisini aşan kısmı nazara alınmayacaktır.

AET İçi İşgücü Dolaşımı.....

AET'yi kuran Roma Anlaşması işgücünün topluluk üyesi ülkeler arasında serbest dolaşımını öngörmekteydi.

İşgücünün, topluluğun bir bölgesinden diğesine serbestçe hareket edip iş bulabilmesi emeğin en verimli alanlarda istihdamını sağlayacak ve bölgesel işsizliğı azaltmak suretiyle topluluk içinde daha dengeli bir gelir ve istihdam yapısının oluşmasına katkıda bulunacaktı.

Ancak üye ülkelerin ulusal işgücü piyasaları halen birbirine oldukça kapalı bulunmakta, işgücü topluluğun bir üyesinden diğesine yeterli esneklikle hareket edememektedir. Bugün topluluk içinde serbest dolaşımı engelleyici bir takım ekonomik zorluklar ve bürokratik engeller mevcuttur.

Roma Anlaşması Avrupa'da işgücü talebinin yüksek olduğı ve artış gösterdiğı bir dönemde imzalanmıştı. Bugün ise Avrupa ciddi bir işsizlik sorunu ile karşı karşıyadır. AET'nin çeşitli ülke ve bölgeleri ara-

sındaki "net" ücret farklılıkları, işgücünün bir yerden öbürüne hareketini cazip kılacak yeterlilikte değildir. Topluluğun farklı gelişmişlik düzeylerindeki bölgeler arasında bile "net" ücret farklılıkları azalmaktadır. Ücret farklılıkları bir başka bölge ya da ülkede yerleşmenin maliyetlerini telafi edecek yeterlilikte bulunmamaktadır.

Diğer yandan; işçi sendikaları da serbest dolaşıma pek taraftar olmayıp, serbest dolaşımın işsizlik sorununa tek başına ciddi bir çare olamayacağı görüşündeler. Ekonomik zorluklar yanında bürokratik engeller de dolaşımı zorlaştırmaktadır. Gümrük giriş-çıkışlarındaki formalitelerin uzun ve zaman alıcı olması, gidilen ülkede çalışma ve ikametle ilgili çeşitli işlemler ve takipler, istenen asgari vasıflar işgücünün hareketliliğini yavaşlatıcı etki yapmaktadır.

Topluluk içinde en hareketli kesimi çoğunluğu İngiliz, çok uluslu şirket yöneticileri, avukatlar ve muhasebeciler oluşturmaktadır. Kıta Avrupasında çalışan bir çok İngiliz avukat ve muhasebeci Amerikan firmalarının Avrupa şubeleri tarafından istihdam edilmektedir.

Bugüne kadar arzulanan neticelerin tümü alınmamakla birlikte serbest dolaşım düşüncesinden vazgeçilmemesi gerektiği, aksi takdirde gelecekteki muhtemel ekonomik durgunlukların daha zor ve maliyetli atlatılacağı belirtilmektedir.

Ancak yüksek işsizlik ve ekonomik durgunluk şartları içinde, ulusal hükümetlerin, işçi sendikalarının da etkisiyle dolaşımı yavaşlatıcı çeşitli bürokratik engelleri kaldırma konusunda çok istekli davranmalarını beklememek gerekir. Serbest dolaşımı belirgin ve objektif engeller olmasa bile, görünmeyen ve subjektif engellerle yavaşlatma eğiliminde olabilirler. Bu noktada, gelecekte AET'ye üyeliği planlayan Türkiye için serbest dolaşım ile ilgili sorun ve gelişmelerin yakında takibi son derece önem arz etmektedir.

Türkiye'de Fındık Üretimi.....

Elverişli bir iklime ihtiyaç gösteren fındık, 38 ve 41'nci enlemler arasında yer alan Türkiye, İspanya, İtalya ve ABD'de üretilmektedir. 1980 yılı rakamlarına göre, bu dört ülkede toplam 494.3 bin hektarlık bir alan üzerinde fındık üretimi yapılmaktadır. Dünya'da fındık yetiştirmeye elverişli alanların yüzde 77.8'i Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde, dar bir sahil şeridi üzerinde yer almaktadır.

Bu bölgede yetiştirilmekte olan fındık, esas itibariyle, Giresun ve Levant adı verilen kalitelere sahiptir. Giresun kalitesi fındık, çikolata ve fındık işleme sanayiinin en önemli hammaddesini oluşturmaktadır. Bu kalitedeki fındıklar içerdikleri yüksek yağ oranı ve beyaz fındığa dönüştürülmeye müsait olmaları bakımından, dış piyasalarda ısrarla aranmaktadırlar. Levant kalite fındık ise, Giresun kalitesine oranla daha az miktarda yağ ihtiva etmektedir.

Fındık üretiminin, bölgenin coğrafi faktörlerine karşı aşırı derecede hassas olması, rekoltenin bir yıldan diğerine farklılık

göstermesine sebep olmaktadır. Dünya fındık üretiminde en geniş paya sahip olan Türkiye, toplam fındık üretiminin ortalama yüzde 70'ini sağlamaktadır.

Uluslararası fındık ticareti, bu ürünün talep koşulları tarafından belirlenmektedir. Dünya iç fındık tüketimi yaklaşık 210 bin ton civarındadır. Tüketilen diğer kuru meyvalar arasında fındığın payı yüzde 28 dolayındadır. Türkiye ürettiği fındığın büyük bir bölümünü ihraç etmektedir. Bu ürünün ticaretinde, Türkiye'ye rakip İtalya ve İspanya'nın ürettikleri fındıklar kaliteleri itibariyle, Doğu Karadeniz ürünü fındıkla rekabet edememektedirler. Dünya iç fındık ihracatının yaklaşık yüzde 80'ni Türkiye tarafından yapılmaktadır.

Dünya fındık ihracatında geniş bir paya sahip olan Türkiye'de, konunun en güçlü kuruluşu Fiskobirliktir. Kuruluş, fındık rekoltesinin yarıdan fazlasını satın almaktadır. Fındık mahsulü üreticinin korunması gereği yanında dış piyasanın geniş ölçüde destekleme fiyatlarına göre oluşması ve bunun ülkenin döviz gelirleriyle yakın bir ilişkinin bulunması bakımından devletin destekleme alımlarına öncelikle konu olmuş bir üründür.

1964 yılından buyana, devlet tarafından destekleme alımlarla görevlendirilmiş olan Fiskobirlik, alımlarında sadece üreticinin korunmasını, döviz gelirlerinin arttırılmasını ve rekolteyi hedef kabul etmekle kalmayıp, fiyat-miktar dengesizliklerinden kaynaklanan stok düzenlemelerini de üstlenmektedir. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi rekoltenin yıldan yıla değişiklik göstermesi rekoltenin düşük düzeyde olduğu yıllarda, bu önemli ihraç ürününde dengeli bir stoklamanın önemiyetini açıkça ortaya çıkarmaktadır.

<u>Yıllar</u>	<u>Fındık üretimi Endeksi</u>	<u>Fındık ihraçatı endeksi</u>
1978	100.0	100.0
1979	96.7	106.7
1980	80.6	119.4
1981	129.1	91.2
1982	70.9	72.6
1983	127.4	88.6
1984 (x)	100.0	109.7

(x) Geçici rakamlara göre düzenlenmiştir.
Kaynak: TÜSİAD/ The Turkish Economy
85'den hazırlanmıştır.

Fındık üretiminin değerlendirilmesi için:

-Dış pazarların genişletilmesi

-Dahili tüketimin arttırılması

-Günümüze kadar ticareti hammadde olarak yapılan fındığın işlenmek suretiyle pazarlanması

-İşlenmiş fındık ürünlerinin piyasaya sürülmesi gerekmektedir.

Fındık tarım satış kooperatifleri birliği, bu gereklerin karşılanması amacıyla modern makinelerle donatılmış 43 bin ton iç fındık kapasiteli entegre fındık işleme tesislerini Giresun'da kurmuş ve bu tesis çalışmaya başlamıştır.

Fabrikanın tek vardiya esasına göre çalışması halinde mamul cinslerine göre elde edilecek ürün kapasiteleri aşağıda gösterilmiştir.

<u>Mamulün Cinsi</u>	<u>Yıllık Kapasite</u>
Nuga	2.250 ton
Füre	7.500 ton
Kıt Kıt-Krokan	675 ton
Ezme	420 ton
Kıyık	750 ton
Gıdık	750 ton
Kıyılmış fındık	3.600 ton
Dılınmış fındık	600 ton
Fındık unu	1.800 ton
Kavrulmuş fındık (çuvallı)	10.000 ton
Kavrulmuş fındık (paketli)	2.500 ton
Paketli çiğ fındık	15.000 ton
Paketli kabuklu fındık	1.000 ton

Kaynak: Fiskobirlik

Japon İşyerlerinde Yönetim Stili Değişiyor.....

1980 ve 1984 yıllarında yapılan araştırmalar 1990'larda şirketlerin Merkez teşkilatlarını küçülteceklerini, strateji ve planlama bölümlerine daha büyük önem, vereceklerini ve üst düzey yöneticilerine karar verme aşamasında daha fazla serbesti vereceklerini ortaya çıkarmıştır. Böyle bir yapı ile bürokrasinin azaltılması, ademi merkeziyetin geliştirilmesi ve alt kademelerde yaratıcılığın teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

1984'de bir diğer araştırma, çalışanlarda aranan niteliklerin başında bireysel ve yaratıcı bir karakter, uluslararası ilişkilerde bilinçli olma, girişim ruhunun gelişmiş olması, kişiler arası olumlu ilişkilere girebilme gelmektedir. Araştırma, çalışanların kendilerini şirketlerine adanmış olduklarını göstermiştir. Japon yönetim stilineki değişiklikleri gösterebilmek için ankete dahil şirketler yeni nesil (ileri teknoloji kullanan ve genç işgücüne sahip olanlar) ve

eski nesil (genellikle işlemlerini imalatla yoğunlaştırmış ve işgücü yaşlı olanlar) olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Sonuç yeni neslin kendilerini işe daha fazla adanmış ve daha fazla tatmin olduğunu göstermiştir. Bu gruptakilerin kadın patrona karşı yaklaşımları daha olumludur ve iş değiştirmekten fazla korkmamaktadırlar. Ayrıca sendikal faaliyetlerle ilgilenmeyip, yönetim değişikliklerine karşı da pek duyarlı değildirler.

Yeni ve eski Japon yönetim sistemleri şöyle özetlenebilir:

	<u>Eski</u>	<u>Yeni</u>
strateji	Belli başlı işleri takip Uygulamalı araştırma Verimliliğe öncelik	Farklılaşma Temel konuları araştırma Yeniliğe öncelik
organizasyon	Piramid hiyerarşi Merkezi Geniş merkez teşkilatı Katı bürokratik yapı Aşağıdan yukarı karar	Yatay dağılım Ademi merkeziyet Küçük merkez teşkilatı Hareketli, yeniliğe açık yapı Yukarıdan aşağı karar mekanizması
istemler ve gelenekler	Ömür boyu istihdam Toplam kalite kontrol Şirket içi eğitim	Ömür boyu istihdam Kalite kontrolde değişiklik Şirket içi eğitim
işgücü kaynakları	Homojen işgücü Gruplaşma Şirkete bağlılık Muhafazakar lider	Heterojen işgücü Bireyciliğe tolerans Şirkete bağlılık Yenilikçi lider

1990'larda şirketlerin yapması gerekenlerin başında ücret ve terfi politikasını kıdeme değil başarıya göre ayarlamaktır. Ayrıca liderlerin kuvvetli olması, katı bürokratik yapıların esnek ve yeniliğe açık hale getirilmesi, kısa dönemli kârların peşinde koşmak yerine araştırma geliştirme çalışmalarında gerekli fonlar için mali kaynakların yönetiminin güçlendirilmesi gerekir.

Yeni nesil şirketlerin çoğu bu yenilikleri uygulamaya başlamışlardır. Eski piramid hiyerarşisinin yerini uzman ünitelerin oluşturduğu yatay organizasyon yapısı almış, merkezi teşkilatlar alt kademelere esneklik sağlayacak şekilde küçültülmüştür.

İleride kadınların işgücüne daha fazla katılımı çalışanların daha mobil oluşları ve Japon olmayanların daha fazla istihdam edilmeleri ile işgücü daha heterojen bir yapıya sahip olacaktır.

Kaynak: Economic Eye

Kore'ye Japon Teknoloji Transferinde Sorunlar.....

Kore ile Japonya arasındaki ticari denge- nin Japonya lehine gelişmesi iki ülkenin ekonomik ilişkilerinde önemli bir prob- lem olmaya devam ederken, Japonya' dan Kore'ye teknoloji transferindeki so- runlar da önem kazanmaya başlamıştır. Kore; yeni teknolojiyi Japonya'dan ABD' ne göre daha ucuza temin ettiğini kabul ediyor. Ancak bunun nedeninin Japonya' nın eski teknolojileri transfer etmesi ol- duğunu savunuyor.

Kore'nin Japonya'nın ülkeye yeterince teknoloji transferi yapmadığı ve transfer- lerin çok sıkı şartlarla yaptığı konusunda iddialarını Japonya kabul etmemektedir. Diğer yandan istatistikler 1982-1983 dö- neminde Kore'nin toplam teknoloji trans- ferinin yüzde 56'sının Japonya tarafından gerçekleştirildiğini göstermiştir.

Japonya teknoloji transferini daha çok ortak girişimler yolu ile yaptığı için, Ja- pon teknolojisi ucuza temin edilebilmek-

tedir. Bu durum Japonya'nın modası geçmiş teknoloji transfer ettiği inancının yayılmasına yol açmaktadır.

Kore; Japonya'nın ileride kendine rakip olabilir düşüncesi ile yeni teknoloji transfer etmediğine inanmaktadır. Bazı endüstri kollarında bu durumun sözkonusu olabileceği ancak Japonya'nın kendi endüstrisini ve şirketlerini korumak zorunda olduğu belirtilmektedir. Öte yandan basının sadece bu tip konulara yer ayırıp, başarılı teknoloji transferlerine gereken ilgiyi göstermemesinin sorunu büyüttüğü anlaşılmaktadır.

Kore'nin ileri sürdüğü diğer bir tez ülkeye teknoloji transferinin geliştirilmesini sadece Japonya'nın üzerine alması gerektiğidir. Burada teknoloji transferinin bir çeşit ticari alışveriş olduğu ve her iki taraf için de uygun olduğu sürece yapılabileceği göz ardı edilmektedir. Bu nedenlerle tüm sorumluluğun Japonya'ya yüklenmesi haksızlık olmaktadır. Teknoloji transferinde Kore'den kaynaklanan çeşitli engeller vardır. Örneğin, çoğu kez teknik alanda verilen eğitim uzun vadede beklenen faydayı sağlayamamaktadır. Bunun bir nedeni Japonya'da eğitilen kişilerin geri dö-